

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 23.10.2006
KOM(2006)614 endelig

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

Voksenuddannelse: Det er aldrig for sent at lære

DA

DA

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

Voksenuddannelse: Det er aldrig for sent at lære

1. Indledning

Kommissionens meddelelse fra 2001 *Realiseringen af et europæisk område for livslang læring* og Rådets resolution fra 2002 om livslang læring understregede betydningen af livslang læring for konkurrenceevne og beskæftigelsesegnethed og desuden for social integration, aktivt borgerskab og personlig udvikling. Voksenundervisning er en afgørende bestanddel af livslang læring.

Der er ikke fuld enighed om, hvordan voksenuddannelse skal defineres, men i forbindelse med denne meddelelse defineres den som *alle former for læring, som voksne indgår i, efter at de har forladt den oprindelige grunduddannelse og faglige uddannelse*, uanset hvor lang deres uddannelse har været (dvs. inklusive videregående uddannelse).

Almen og faglig uddannelse er faktorer, der er afgørende for at nå Lissabon-strategiens mål om stigende økonomisk vækst, konkurrenceevne og social integration. Voksenuddannelsens rolle i denne sammenhæng, ud over dens bidrag til personlig udvikling og udnyttelse af evner, anerkendes i stigende grad i medlemsstaternes nationale reformprogrammer. Det går dog, bortset fra visse undtagelsestilfælde, kun langsomt fremad med disse programmets gennemførelse¹. De fleste almene og faglige uddannelsessystemer beskæftiger sig stadig i overvejende grad med uddannelse af unge, og der er indtil nu kun gjort begrænsede fremskridt i retning af at ændre systemerne, så de passer til behovet for livslang læring. For at nå op på den deltagelseskvote, medlemsstaterne har fastsat som referenceramme i forbindelse med arbejdsprogrammet for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010, skulle der deltage yderligere 4 mio. voksne i livslang læring.² Den seneste forskning³ bekræfter betydningen af at investere i voksenuddannelse. Både det offentlige og den private sektor drager nytte heraf i kraft af forbedret beskæftigelsesegnethed, forøget produktivitet, beskæftigelse af bedre kvalitet, lavere udgifter på områder som arbejdsløshedsunderstøttelse, sociale ydelser og førtidspensionsordninger, men også større nyttevirkning på det sociale plan gennem større deltagelse i civilsamfundet, bedre sundhed, lavere kriminalitetsrater og større personligt velvære og tilfredsstillelse. Videnskabelige undersøgelser vedrørende ældre har vist, at personer, der deltager i livslang læring, er sundere, hvilket fører til en reduktion af omkostningerne til sundhedspleje⁴.

¹ "Modernisering af almen uddannelse og erhvervsuddannelse: Et afgørende bidrag til velstand og social samhørighed i Europa" - Rådets og Kommissionens fælles interimrapport 2006 om fremskridt i gennemførelsen af arbejdsprogrammet for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/c_079/c_07920060401en00010019.pdf

² http://ec.europa.eu/education/policies/2010/objectives_en.html#measuring

³ *Promoting Adult Learning*, OECD (2005).

⁴ Tom Schuller, John Preston, Cathie Hammond, Angela Brassett-Grundy og John Bynner, *The Benefits of Learning*, University of London, 2004.

Denne meddelelse sætter fokus på voksenuddannelsens væsentlige bidrag gennem alles erhvervelse af nøglekompetencer til beskæftigelsesegnethed og mobilitet på et moderne arbejdsmarked og til social integration. Den trækker på erfaringer fra dialogen med medlemsstaterne inden for rammerne af arbejdsprogrammet for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010 og fra erfaringer indhøstet under de eksisterende programmer for almen uddannelse og erhvervsuddannelse, især Grundtvig-aktionen under Socrates-programmet⁵. Den afspejler også den tilgang, der er skitseret i meddelelsen om effektivitet og lige muligheder⁶, nemlig at det er muligt at gennemføre reformer, som gør både de almene og de erhvervsfaglige uddannelsesordninger mere effektive og mere retfærdige. Den minder om, at strukturfondene, især Den Europæiske Socialfond (ESF), har potentiale til at støtte udviklingen af infrastrukturer og strategier. Den understreger betydningen af visse specifikke spørgsmål: kønsdimensionen, især vedrørende dataindsamling, forskelle i adgang til livslang læring og i foretrukne former for læring.

Meddelelsen skal danne det strategiske grundlag for gennemførelsen af det fremtidige Grundtvig-program, som skal være en del af det samlede program for livslang læring 2007-2013. Endelig foreslår den en debat om voksenuddannelse, som medlemsstaterne og relevante aktører skal deltage i, og som skal føre til formulering af en handlingsplan i 2007.

2. Problemer, der skal løses

Voksenuddannelsen har ikke altid fået den anerkendelse, den fortjener i form af synlighed, politisk prioritering og ressourcer til trods for den politiske vægt, der er blevet tillagt livslang læring i de senere år. Denne kontrast mellem politiske hensigtserklæringer og faktiske forhold er så meget mere slående på baggrund af de problemer, EU står over for.

Konkurrenceevne

Europas vigtigste økonomiske udfordring er, som det er fastsat i Lissabon-strategien, at styrke sin vækst og beskæftigelse og samtidig bevare den sociale samhørighed. Hurtige fremskridt i andre regioner i verden viser betydningen af nyskabende, avanceret og kvalitetsbetonet almen uddannelse og erhvervsuddannelse som en nøgelfaktor i den økonomiske konkurrenceevne. Det er nødvendigt at hæve kompetenceniveauet i almindelighed, både af hensyn til arbejdsmarkedet og for at give borgerne mulighed for at fungere ordentligt i samfundet, som det er indrettet i dag. Der findes imidlertid ca. 72 mio. arbejdstagere med ringe kvalifikationer i Europa⁷, en tredjedel af arbejdsstyrken, mens det skønnes, at kun 15 % af de nye arbejdspladser i 2010 vil kunne besættes med sådanne arbejdstagere, og 50 % af de nye arbejdspladser vil forudsætte, at arbejdstagerne har gennemført en videregående uddannelse⁸. Desuden er en betydelig del af den europæiske befolkning nu som før ude af stand til at forstå og anvende skriftlige informationer i deres daglige aktiviteter. Medlemsstaterne står således stadig over for den opgave at skulle sikre, at alle borgere erhverver grundlæggende

⁵ Kommissionens beretning "Midtvejsrapport om de opnåede resultater og om de kvalitative og kvantitative aspekter af gennemførelsen af anden fase af EU's handlingsprogram for almen uddannelse Socrates", KOM(2004) 153 endelig, af 8.3.2004.

⁶ Kommissionens meddelelse "Effektivitet og lige muligheder for alle i de europæiske uddannelsessystemer", KOM(2006) 481 endelig, af 8.9.2006.

⁷ Undersøgelse vedrørende arbejdsstyrken i Fællesskabet 2004, Eurostat.

⁸ *Vocational education and training – key to the future*, Cedefop synthesis of the Maastricht study, Luxembourg, 2004.

kompetencer⁹. Forskning viser, at en ligelig fordeling af færdigheder i den samlede befolkning har en positiv indflydelse på økonomiens samlede ydeevne¹⁰.

Demografiske ændringer

Europa står over for demografiske ændringer uden fortilfælde, som vil få afgørende virkninger for samfundet og økonomien - og dermed for det samlede uddannelses tilbud og -behov. Den europæiske befolkning befinder sig i en aldringsproces, og i de kommende 30 år vil antallet af unge (op til 24 år) falde med 15 %. Hver tredje europæer vil være over 60 år, og hver tiende over 80¹¹. En sådan udvikling er en alvorlig udfordring for den europæiske sociale model. Når der kommer færre unge ind på arbejdsmarkedet, og kun hver tredje person i aldersgruppen 55-64 år har erhvervsarbejde, er der et åbenlyst behov for at udnytte voksenuddannelse fuldt ud for at forøge unges og forlænge ældres deltagelse på arbejdsmarkedet. I denne sammenhæng er det nødvendigt at beskæftige sig intensivt med personer, der forlader skolen i utide (6 mio. i 2005¹²), og samtidig tage sigte på at forbedre lavtuddannedes færdigheder og tilpasningsevne i aldersgruppen over 40 år og tilskynde dem til at stige mindst et trin op i kvalifikationer.

Voxenuddannelse kan bidrage til at sikre, at indvandring, som potentielt kan danne en vis modvægt mod befolkningens aldring og mangelen på kvalificeret arbejdskraft i visse sektorer, kan finde sted på en måde, som er til nytte for både indvandrerne og værtslandet. De fleste, selv højere uddannede nye indvandrere har et stort behov for at lære at forstå sproget og kulturen i det nye land. Da deres kompetencer desuden ofte undervurderes og ikke anerkendes efter fortjeneste, kan deres færdigheder risikere ikke at blive fuldt udnyttet på arbejdsmarkedet. Indvandreres status på arbejdsmarkedet er normalt, uanset hvor gode deres kvalifikationer måtte være, ringere end de tilsvarende EU-borgeres. Dette gælder ikke kun for nyankomne, men også for anden- og tredjegerations indvandrere og i særlig grad for indvandrerkvinder.

Social integration

Ifølge forskellige undersøgelser er fattigdom og social udelukkelse stadig et alvorligt problem i alle medlemsstaterne¹³. Forskellige omstændigheder og forhold, herunder mangelfuld grunduddannelse, arbejdsløshed, geografisk isolation og reducerede livsudsigter af forskellige grunde bidrager til at marginalisere et stort antal mennesker og udelukke dem fra samfundets tilbud og en deltagelse i samfundet som aktive borgere. Nye former for analfabetisme i form af udelukkelse fra adgang til og brug af it i arbejds- og dagliglivet skærper denne udelukkelse. Voksne, der ikke har lært at omgås med computere, må undvære væsentlige

⁹ Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets henstilling om nøglekompetencer for livslang læring, KOM(2005) 548 endelig, af 10.11.2005.

¹⁰ Coulombe, S., J.F. Tremblay and S. Marchand, *International Adult Literacy Survey, Literacy Scores, Human Capital and Growth across Fourteen OECD Countries*, Statistics Canada, Ottawa, 2004.

¹¹ Data kan findes i: Eurostats Befolkningsprognoser for 2004, scenarie, basisvariant - Grønbogen "Demografiske ændringer – behov for ny solidaritet mellem generationerne", meddelelse fra Kommissionen, KOM(2005) 94 endelig af 16.3.2005.

¹² Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene: Statusrapport vedrørende Lissabon-målene for almen uddannelse og erhvervsuddannelse – Rapport på grundlag af indikatorer og benchmarks – Rapport 2006, SEK(2006) 639 af 16.5.2006, s. 40.

¹³ Den fælles årsrapport om social sikring og social integration 2006, http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/cs2006_7294_en.pdf

informationskilder og tjenesteydelser, som i stigende grad kun tilbydes i digital form¹⁴. Voksenuddannelse kan således spille en afgørende rolle i bekæmpelsen af social udstødning.

3. Den fremtidige udvikling af voksenuddannelsen

På baggrund af de ovennævnte udfordringer er det vigtigt at styrke effektiviteten og ligheden i samfundet ved at hæve den voksne befolknings samlede kompetenceniveau med tilbud om flere og bedre uddannelsesmuligheder gennem hele voksenlivet¹⁵. Voksenuddannelse bidrager ikke alene til at gøre voksne til bedre arbejdstagere og bedre informerede og mere aktive borgere, men bidrager også til at styrke deres personlige velfærd.

En af de politiske beslutningstageres store udfordringer på dette område består i at gøre den bedst mulige brug af de forskellige instanser og miljøer, der tilbyder voksenuddannelse. Mange forskellige aktører deltager i udformningen og gennemførelsen af politikker, herunder ministerier, arbejdsmarkedets partnere, offentlige institutioner, trossamfund, ikke-statslige organisationer og regionale og lokale myndigheder. Politiske beslutninger træffes på centralt, regionalt eller lokalt plan, undertiden på flere planer samtidig, og mange lande udviser en høj grad af decentralisering¹⁶. I denne sammenhæng er bedre koordinering og partnerskab en forudsætning for at forbedre konsekvensen i den samlede indsats, undgå dobbeltarbejde og bidrage til en mere effektiv udnyttelse af de knappe ressourcer. Koordinering gør det muligt at fastsætte prioriteter, udvikle en konsekvent politik støttet af lovgivningsmæssige reformer og sikre gennemførelsen. Desuden bidrager koordineringen til at give personer, der ønsker at lære mere, bedre information og vejledning.

I medlemsstaternes nationale reformprogrammer indgår en planlægning og en politik til styrkelse af livslang læring. Det er nødvendigt at omsætte planlægningen til handling. Gennemførelsen kan modtage støtte fra de europæiske strukturfonde, især Den Europæiske Socialfond, når der er tale om at forbedre voksenuddannelsens infrastruktur og tilbud. Der findes mange eksempler på gode projekter, der er blevet udviklet i medlemsstaterne med støtte fra EU, og som kunne tjene som forbillede for andre.¹⁷

Medlemsstaterne kan ikke længere undvære en effektiv voksenuddannelse, som er integreret i deres strategi for livslang læring og giver deltagerne forbedret adgang til arbejdsmarkedet og bedre social integration og forbereder dem til aktiv aldring. Medlemsstaterne bør udforme deres ordninger på en sådan måde, at de kan fastsætte prioriteter og føre tilsyn med deres gennemførelse.

¹⁴ I 2005 i Europa havde 37 % af befolkningen i aldersgruppen 16-74 år ingen grundlæggende pc-færdigheder, og denne andel stiger med alderen (65 % af befolkningen i aldersgruppen 55-74 år). Kilde: Eurostat, Europa i tal, nr. 17/2006.

¹⁵ Meddelelse fra Kommissionen "Effektivitet og lige muligheder for alle i de europæiske uddannelsessystemer", punkt 25.

¹⁶ Decentralisering i forskellige former og omfang findes i de fleste lande: Belgien, Bulgarien, Danmark, Finland, Det Forenede Kongerige, Nederlandene, Polen, Portugal, Rumænien, Spanien, Sverige, Tyskland og Østrig (Kilde: OECD 2005; Eurydice 2006).

¹⁷ ESF060603-ESF Support to Education and Training Background Document.

Overordnede mål

I det følgende formuleres fem vigtige mål, som bør nås i voksendannelsen:

1. Fjernelse af hindringer for deltagelse

Voksnes deltagelse i almen og erhvervsfaglig uddannelse er stadig begrænset (se bilaget). Mens det erklærede mål for deltagelse i voksendannelse i 2010 er fastsat til 12,5 %, var den faktiske deltagelse i 2005 på 10,8 %. Trods store variationer i de tal, der giver dette gennemsnit (fra 1,1 % til 34,7 %) ¹⁸, ses der en bemærkelsesværdig ensartethed i de forskellige medlemsstater i *fordelingen* i voksendannelsen, idet det i alle landene er personer med den svageste grunduddannelse, ældre, personer i landområder og handicappede, der deltager mindst i voksendannelse. Hindringer for personers deltagelse kan skyldes den førte politik, de foreliggende informationer (manglende adgang til passende og relevant information), eller de pågældende udbydere (adgangskrav, omkostninger, manglende understøttelse af indlæringen, resultaternes karakter osv.), eller de kan skyldes den pågældende situation (den kulturelle værdi, uddannelsen tillægges, manglende tilskyndelse i den personlige situation, i familien eller i det omgivende miljø) eller den eventuelle deltager selv (dennes opfattelse af sig selv og manglende selvtillid - ofte som følge af tidligere negative erfaringer med uddannelse). Hindringerne på efterspørgselssiden er ofte de alvorligste: manglende tid af arbejdsmæssige eller familiære grunde, manglende bevidstgørelse og motivering, fordi borgerne ikke ser noget tegn på, at læring værdsættes eller belønnes, og derfor ikke kan se, at den har en nyttevirkning, og endelig manglende oplysning om det eksisterende udbud samt manglende muligheder for at finansiere en uddannelse ¹⁹.

Den udfordring, medlemsstaterne står over for, har to aspekter: dels at forøge den samlede deltagelse i voksendannelsen, dels at reducere uligevægten mellem de deltagende befolkningsgrupper og nå frem til en mere rimelig fordeling ved at motivere, tilskynde og understøtte de voksne, der er mindst tilbøjelige til at deltage i nogen formel, ikke-formel eller uformel uddannelse, så de trods alt bliver i stand til at følge en sådan uddannelse ²⁰. Der er behov for målrettede investeringer fra det offentliges side for at nå ud til de persongrupper, der har haft mindst nytte af almen og erhvervsfaglig uddannelse tidligere.

Det er nødvendigt at styrke folks motivering for at deltage i voksendannelse ved at forbedre informationernes kvalitet og ved at udnytte det uddannelsespotentiale, der står til rådighed i kommunale centre, sportsklubber, kulturelle institutioner samt grunduddannelsernes institutioner.

¹⁸ "Progress towards the Lisbon objectives in education and training – Report based on indicators and benchmarks – Report 2006", s. 35-40, og bilaget "Detailed analysis of progress", kapitel 6.2.

¹⁹ *Lifelong learning: citizens' views in close-up. Findings from a dedicated Eurobarometer survey*, Cedefop, Luxembourg, 2004. Rapporten viser også, at voksne i høj grad foretrækker at lære i uformelle omgivelser.

²⁰ Definitioner findes i Kommissionens memorandum om livslang uddannelse (SEK(2000) 1832 af 30.10.2000) og andre arbejder, som f.eks. Eurostats klassificering af uddannelsesaktiviteter.

Mål 1

Det er af afgørende betydning at forøge deltagelsen i voksenuddannelse og gøre den mere afbalanceret. Alle berørte parter kan bidrage til dette, men de offentlige myndigheder bør føre an i fjernelsen af hindringer og fremme af efterspørgslen med særligt fokus på de lavtuddannede. Dette bør omfatte, at de udvikler vejlednings- og informationssystemer af høj kvalitet under anvendelse af en mere brugervenlig fremgangsmåde, og at de stiller målrettede finansielle tilskyndelser til rådighed for enkeltpersoner og giver støtte til etablering af lokale partnerskaber.

2. Sikring af voksenuddannelsens kvalitet

Hvis voksenuddannelsen er af ringe kvalitet, bliver dens resultater derefter. Der er behov for kvalitet på mange områder: information og vejledning, analyse af elevernes behov, relevant undervisningsindhold, der passer til de aktuelle behov og den faktiske efterspørgsel, kvalificeret undervisning, støtte til indlæring, evaluering, anerkendelse, validering og attestering af kompetencer. Alle disse aspekter har betydning, men de følgende fortjener særlig opmærksomhed²¹:

Undervisningsmetoder - Undervisningsmetoder og -materialer bør tage hensyn til voksnes specifikke behov og måde at lære på. Der bør gives klart udtryk for, hvad undervisningen skal føre til. Desuden skal voksne elever have mulighed for at trække på forskellige former for støtte under uddannelsen, herunder vejledning, læsetræning og udvikling af indlæringsfærdigheder efter behov.

Lærerpersonalets kvalitet - Den erhvervsfaglige udvikling af personer, der arbejder med voksenuddannelse, er af afgørende betydning for voksenundervisningens kvalitet. Der har aldrig været gjort meget ud af at definere en grunduddannelses indhold og forløb for lærerpersonale i voksenuddannelsen. Der er mange forskellige uddannelses- og erhvervsmæssige veje til at blive underviser i voksenuddannelsen, og erhvervet anerkendes ikke altid inden for de formelle karrierestrukturer. I sammenligning med andre uddannelsesordninger er voksenuddannelsen karakteriseret ved en høj procentandel af deltidspersonale (og personer, der arbejder på frivillig basis), som måske ikke har mange karrieremuligheder og ofte er på timebetaling. Arbejdsmarkedets parter burde interessere sig for anerkendelse af lærerpersonalets kompetencer inden for voksenuddannelsen.

Organisatorernes kvalitet - Lødheden af de organisationer, der tilbyder voksenuddannelse, bør sikres gennem godkendelsesmekanismer, mekanismer for kvalitetskontrol, internt og eksternt tilsyn og evaluering af undervisningen og dens resultater. Myndighederne bør spille en afgørende rolle i denne sammenhæng ved at etablere lovgivningsmæssige rammer, fastsætte kvalitetsstandarder, bl.a. baseret på eksisterende eksempler og principper i erhvervsuddannelse og efter- og videreuddannelse og videregående uddannelse, og attestere, at disse standarder overholdes.

Undervisningens kvalitet – Forbedring af undervisningens kvalitet i voksenundervisningen er en forudsætning for at hæve antallet af deltagere. Foranstaltninger til fremme af en effektiv undervisning omfatter bl.a. tilvejebringelse af lokale undervisningslokaler og børnepasningsfaciliteter, tilbud om åben læring og fjernundervisning for personer i afsides

²¹ "Adult education trends and issues in Europe", undersøgelse gennemført af European Association for the Education of Adults (EAEA) i 2006. Ikke offentliggjort.

liggende områder, information og vejledning samt skræddersyede programmer og fleksible undervisningsordninger.

Mål 2

For at fremme kvalitetsbevidsthed i voksenuddannelsen bør medlemsstaterne investere i en forbedring af undervisningsmetoder og -materialer tilpasset til voksne elever. De bør videre træffe foranstaltninger til at sikre, at lærerpersonalet straks ved begyndelsen og i det videre forløb er kvalificeret og holder sig ajourført. Endelig bør de indføre mekanismer til kvalitetskontrol og forbedre undervisningen.

3. Anerkendelse og validering af uddannelsens resultater

Ved livslang læring forstås alle former for læring: formel, ikke-formel og uformel. Anerkendelse og validering af ikke-formel og uformel læring er en hjørnesten i strategien for livslang læring. Resultater af læring bør anerkendes og påskønnes, uanset hvordan de er opnået. En sådan anerkendelse af ikke-formel og uformel læring bidrager til, at eleverne kan se, hvad deres udgangspunkt er, og skaffe sig adgang til læring på et passende niveau, som kan bringe dem nærmere en kvalifikation og/eller nå frem til en fuld kvalifikation på grundlag af kompetencer. På denne måde kan tøvende borgere motiveres til at tilføje kursusenheder til deres tidligere kunnen og spare tid og penge ved at reducere eller undgå at skulle beskæftige sig med ting, de allerede har lært. Samtidig kan samfundet drage nytte af færdigheder, som er erhvervet, uden at det offentlige skulle betale for det.

Denne understregning af anerkendelse og validering er ikke i sig selv ny, og mange medlemsstater har allerede etableret ordninger for anerkendelse og validering af uddannelsesresultater²².

I 2004 vedtog Rådet af undervisningsministre fælles europæiske principper for konstatering og validering af ikke-formel og uformel læring²³, for at udvikle tilliden til sådanne systemer.

Ikke desto mindre er der behov for i forbindelse med den videre udvikling af valideringsmetoder og -systemer i medlemsstaterne at sikre følgende:

- De relevante aktører, bl.a. arbejdsmarkedets parter, bør inddrages i indførelsen af valideringen for at fremme deres anerkendelse af den og dens troværdighed.
- Bedømmelsesmetoderne og de institutioner, der anvender dem, skal forbedres.
- Efter- og videreuddannelsens mål på alle niveauer bør omformuleres under hensyntagen til uddannelsens resultater. Dette er væsentligt for valideringen, for så længe målene er baseret på input, er en validering vanskelig at gennemføre.

²² Kilde: European Inventory – Validation of non-formal and informal learning, <http://www.ecotec.com/europeaninventory/>

²³ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/validation2004_en.pdf. Visse erhverv, for hvilke der eksisterer mindstekrav vedrørende uddannelse, er undtaget – se Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/36/EF af 7. september 2005 om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer, EUT L 255 af 30.9.2005, s. 22.

Mål 3

Medlemsstaterne bør inden for de næste fem år indføre systemer til validering og anerkendelse af ikke-formel og uformel læring på grundlag af de fælles europæiske principper for validering og anerkendelse under fuld hensyntagen til de eksisterende erfaringer. Udvikling af validering og anerkendelse kan kobles på udviklingen af nationale referencerammer for kvalifikationer under den europæiske referenceramme for kvalifikationer.

4. Investering i den aldrende befolkning og indvandrere

Der er behov for at investere i den aldrende befolkning og indvandrerne.

Aktiv aldring

Den demografiske situation, der ændrer sig som beskrevet ovenfor, gør det ikke alene nødvendigt at hæve den gennemsnitlige pensionsalder, men kræver også en politik for "aktiv aldring", som beskæftiger sig med tilværelsen både før og efter tilbagetrækningen fra det formelle arbejdsliv. Voksenuddannelsen står således over for to udfordringer:

- For at sikre en forlængelse af arbejdslivet er der behov for en forbedring af ældre arbejdstagers kvalifikationer og deres muligheder for livslang læring. Det er almindelig anerkendt, at der er behov for investeringer for at opretholde ældre arbejdstagers beskæftigelsesegnethed i hele deres livscyklus, og dette bør støttes af regeringerne og de forskellige erhvervsfaglige organer og sektorer. Særlig opmærksomhed fortjener de personer, der befinder sig midt i deres karriere.
- Der er behov for en udvidelse af uddannelsstilbuddet for pensionister (herunder f.eks. modne studerendes stigende deltagelse i videregående uddannelser), fordi folk når pensionsalderen i en bedre fysisk og mental tilstand end før, og den forventede levealder er voksende. Læring bør være en fuldgyltig del af denne nye fase i deres liv. I sin meddelelse om universiteter for nylig opfordrede Kommissionen universiteterne til at være mere åbne for at tilbyde kurser til studenter på et senere tidspunkt i deres livscyklus. Sådanne tilbud er vigtige, fordi de sikrer pensionisters kontakt til det øvrige samfund. I mange lande har uddannelsessystemerne endnu ikke beskæftiget sig med de behov, der viser sig i denne befolkningsgruppe, som også har et meget stort potentiale i retning af at kunne bidrage til andres læring. Desuden bør det stigende antal pensionister i Europa ses som en potentiel reserve af lærerpersonale og instruktører til voksenuddannelse.

Indvandring

Som før nævnt er det voksenuddannelsens opgave at understøtte indvandreres integration i samfundet og erhvervslivet og få mest muligt ud af de kompetencer og uddannelseserfaringer, de havde, før de indvandrede. Det er vigtigt at

- strategier og foranstaltninger til forbedring af den almene uddannelse og erhvervsuddannelsen i indvandrernes hjemlande, især i partnerlande, der er omfattet af den europæiske naboskabspolitik, fremmes inden for rammerne af de relevante EU-programmer
- mekanismerne for vurdering af kompetencer og anerkendelse af formel, ikke-formel og uformel læring blandt indvandrere bringes til at fungere hurtigere
- voksenuddannelsens tilbud, der understøtter den sproglige, sociale og kulturelle integration, udvides

- der udvikles en passende og effektiv undervisning, og interkulturel undervisning fremmes.

Mål 4

Medlemsstaterne bør sikre en tilstrækkelig investering i alle former for uddannelse af ældre og indvandrere, og frem for alt sikre effektiviteten ved at udforme uddannelser, der passer til elevernes aktuelle behov. De bør desuden fremme bevidstheden om indvandreres og ældres vigtige rolle i samfundet og økonomien.

5. Indikatorer og benchmarking

Der er behov for pålidelige data for at få et samlet overblik over alle aktiviteter inden for voksenuddannelsen og for at udvikle realistiske politikker. I sammenligning med den obligatoriske uddannelse findes der kun begrænsede data om voksenuddannelsen, bl.a. fordi uddannelsesstederne ligger spredt, er forskellige i karakter og ofte ikke drives inden for den offentlige sektor. Der sker dog nu en forbedring af dataenes tilgængelighed og kvalitet, og denne tendens vil fortsætte i de kommende år som følge af eksisterende og kommende internationale undersøgelser. Resultaterne af to undersøgelser gennemført af Eurostat – voksenundervisningsundersøgelsen og den tredje "Continuing Vocational Training Survey" (CVTS) i virksomheder – vil inden udgangen af 2007 bringe nye data frem, bl.a. om voksnes deltagelse i livslang læring og virksomheders investering og deltagelse i erhvervsmæssig efter- og videreuddannelse. OECD's undersøgelse om voksenkompetencer (PIAAC) er i øjeblikket under forberedelse.

Der er behov for yderligere forskning og analyse, som skal lette anvendelsen af de til rådighed stående statistikker og belyse vigtige spørgsmål som f.eks. resultaterne af formel, ikke-formel og uformel læring og sidstnævntes rolle i almindelighed i voksnes tilværelse. Det er nødvendigt at fokusere mere på tendenser og prognoser, når der udarbejdes politikker og programmer. Kommissionen bidrager også til dette, idet der for nylig er oprettet et kontor for forskning i livslang læring ved Det Fælles Forskningscenter i Ispra.

Mål 5

Der er stadig behov for at forbedre kvaliteten og sammenligneligheden af data om voksenuddannelsen. Især er der behov for større viden om voksenuddannelsens nyttevirkning og om hindringer mod at deltage i den, men også for mere nøjagtige data om tilbud, lærerpersonale og undervisningsformer.

Europa-Kommissionens, herunder også Eurostats, arbejde på dette område bør koncentrere sig om at anvende de eksisterende undersøgelser og data bedst muligt, forbedre harmoniseringen af begreber og definitioner og udvide dataenes dækningsområde, indsamlingsfrekvens og relevans. Der er endvidere behov for kønsopdelte data.

4. Den Europæiske Unions aktion

Voksenuddannelsen kan spille en vigtig rolle ved løsningen af de problemer, Europa står over for, men dens potentiale er langt fra fuldt udnyttet på nuværende tidspunkt. I meddelelsen understreges det, at det ville være til fordel for både samfundet og økonomien, at man koncentrerer sig om kvalitet, effektivitet og lighed.

Dette område henhører under medlemsstaternes kompetence. Kommissionens rolle er at støtte dem i deres bestræbelser på at modernisere deres systemer. Kommissionen foreslår derfor, at der indledes en dialog med medlemsstaterne og de relevante aktører for at drøfte følgende spørgsmål:

- hvordan kan de finansieringskilder, der står til rådighed på EU-plan (herunder strukturfonde og programmet for livslang læring), udnyttes bedst muligt?
- hvordan kan man bedst tage hensyn til voksenuddannelsens behov i de nationale reformprogrammer under Lissabon-strategien?
- Hvordan kan man bedst inddrage aktørerne på en sådan måde, at målene i denne meddelelse kan nås, selv om forholdene i de enkelte medlemsstater er meget forskellige?
- Hvordan kan man inden for rammerne af arbejdsprogrammet for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010 tilskynde til udveksling af god praksis gennem tiltag, der indebærer læring blandt ligemænd, herunder på grundlag af resultaterne af eksisterende EU-programmer?
- Hvordan kan man bedst forbedre den statistiske opfølgning?

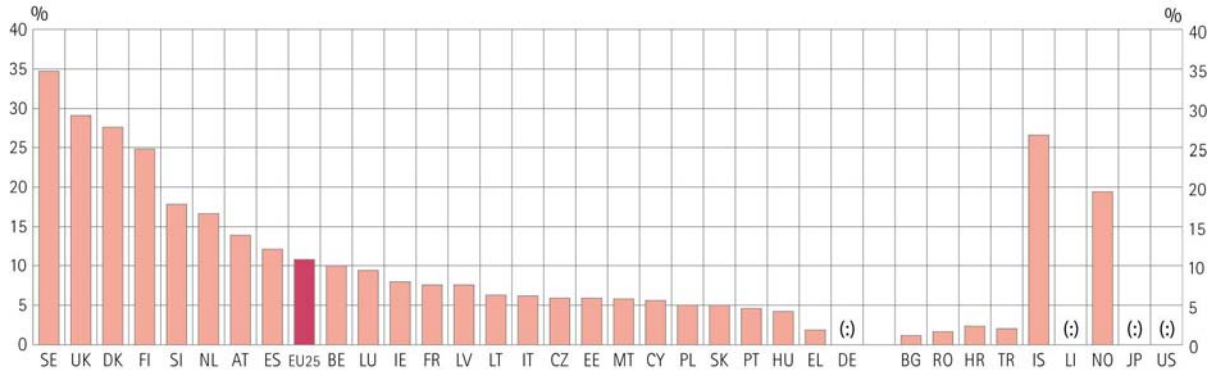
Kommissionen foreslår, at der i 2007 med udgangspunkt i en sådan drøftelse udvikles en handlingsplan, der skal sikre en effektiv opfølgning af de mål, der er opstillet i denne meddelelse.

ANNEX

Participation in adult learning

Participation of adults in lifelong learning (2005)

(Percentage of population aged 25-64 participating in education and training in four weeks prior to the survey, ISCED 0-6)

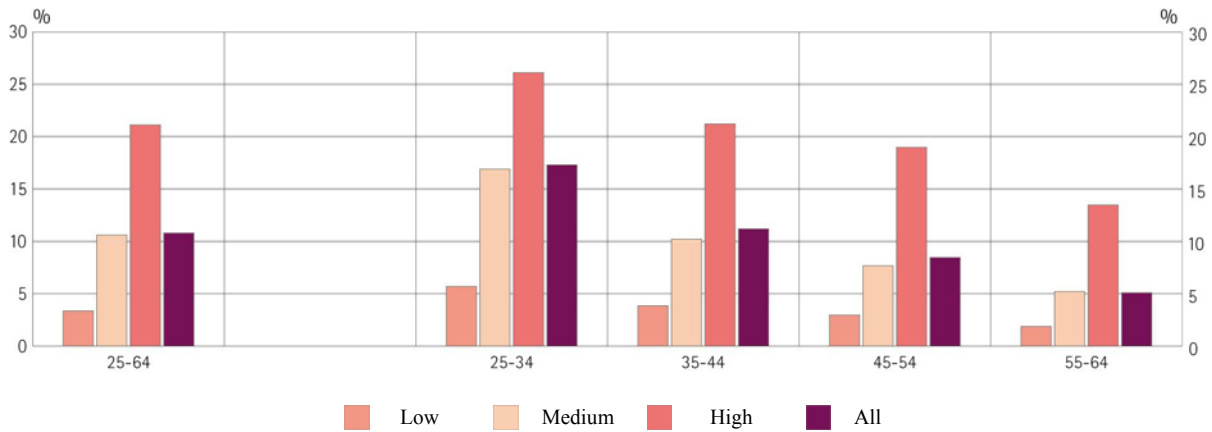
Source: Eurostat (Labour Force Survey)

Additional notes:

- DE: data for 2004.

- LU, MT and the UK: provisional data.

Participation in lifelong learning by age and educational attainment (2005)

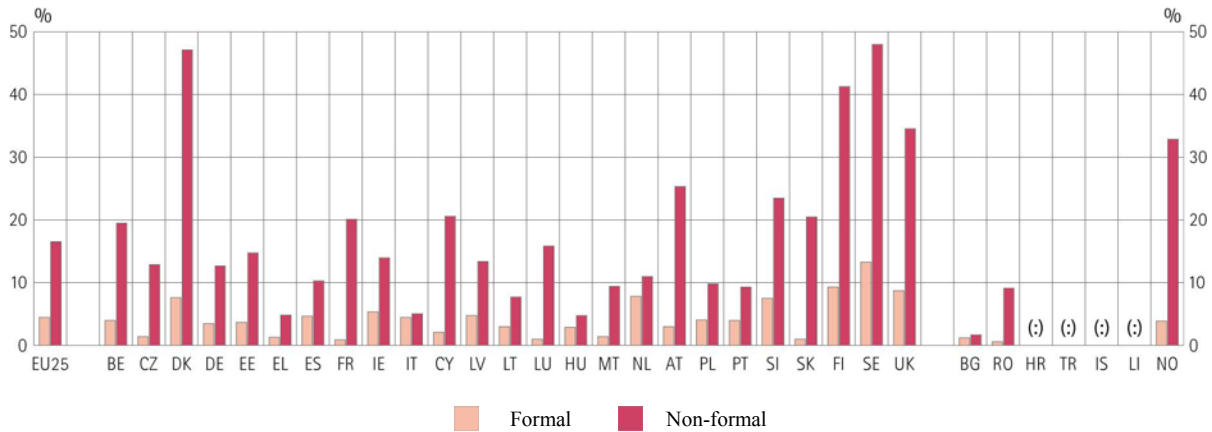
Source: Eurostat (Labour Force Survey)

Additional notes:

- DE : data for 2004.

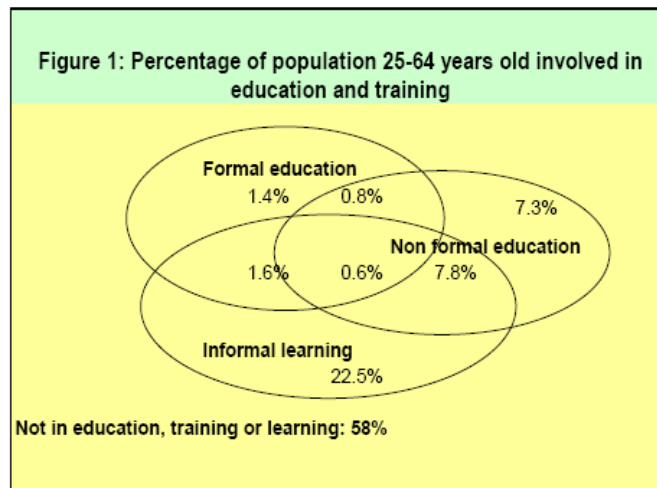
- LU, MT and the UK : provisional data.

Rate of participation (%) of 25-64 year olds in formal and non-formal education and training (2003)

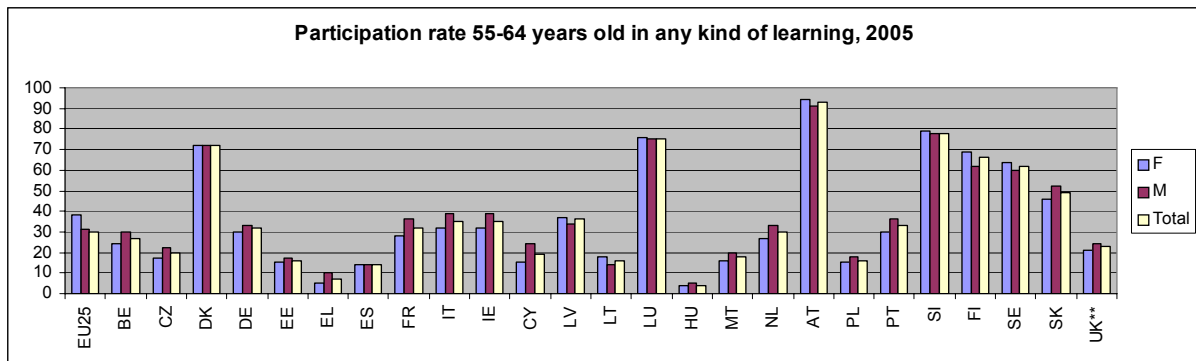
Source: Eurostat LFS, ad-hoc module on Lifelong Learning 2003. Target population: 25-64 years, reference period: 12 months..

Percentage of population 25-64 year olds involved in education and training (2003)

Source: Eurostat LFS, Ad hoc module on lifelong learning 2003
Target population: 25-64 years old

Participation rate 55-64 years old in any kind of learning (2005)

(*) Informal training is not included in UK Source: Eurostat LFS, Ad Hoc module on Lifelong Learning 2003 Target population: 25-64 years old